

MOŽNOSTI ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ SE
ZRAKOVÝM HANDICAPEM V
KNIHOVNÁCH

TAĀANA DUDÁČKOVÁ, 21. 10. 2016

OSNOVA PREZENTACE

- Úvodní souvislosti
- Odborné vzdělávání osob se zrakovým handicapem
- Zaměstnávání osob se zrakovým handicapem v knihovnách
- Dotazníkové šetření a jeho závěry
- Návrh vhodných pozic

ÚVODNÍ SOUVISLOSTI

- Osoba se zrakovým handicapem
- Různé definice - WHO, legislativa, odborná literatura
- Zrakové postižení:
 - *„Stav, kdy poškození zrakového analyzátoru nebo jeho funkcí vytváří vážnou překážku v procesu informovanosti člověka v nejširším slova smyslu, ovlivňuje jeho celkový rozvoj, utváření osobnosti, následné pracovní uplatnění a existenci ve společnosti“* (Vitásková, Ludíková a Soralová, 2003, s. 35)
- Osoba se zrakovým handicapem
 - Člověk, u něhož *„poškození zraku nějak ovlivňuje činnosti v běžném životě a u nichž běžná optická korekce nepostačuje“* (Schindler a Pešák, 2015)
- Růst počtu osob se zrakovým handicapem v ČR
- Pouze desetina osob se zrakovým handicapem je v ČR ekonomicky aktivní

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

- Výběr povolání u osob se zrakovým handicapem ovlivňuje více faktorů
- Stereotypy - u „neobvyklých“ oborů je nutné si výběr povolání prosadit
- Vzdělávací instituce:
 - Běžné střední školy, speciální střední školy
 - VOŠ a VŠ
 - Rekvalifikační kurzy
- Existence poradenských center na VŠ

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ - ZKUŠENOSTI ZE ZAHRANIČÍ

- Německo
 - Frankfurtská nadace pro nevidomé a zrakově postižené
 - Vzdělávací programy: odborník v oblasti médií a informačních služeb, dokumentátor
 - Praktické vzdělávání - u partnerských institucí
 - Teoretické vzdělávání - Institut pro informace a dokumentaci v Postupimi
 - Konkrétní činnosti: věcné zpracování, rešerše
- Brazílie
 - 2002 - e-learningový kurz k problematice školních knihoven
 - 2 uchazeči se zrakovým handicapem
- USA
 - 70. léta - workshopy zaměřené na podporu zaměstnávání handicapovaných osob v knihovnách

ZAMĚSTNÁVÁNÍ OSOB SE ZP V KNIHOVNÁCH

- Také manažerský problém
- Diversity management (v ČJ řízení různorodosti):
 - „Systematický postup, který firmy používají, pokud se rozhodnou pracovat s různorodostí a využít ji jako strategickou výhodu“
(Bedrnová a Nový, cit. podle Eger, et al., 2009, s. 10)
 - Různé dimenze různorodosti, mj. také mentální a fyzické schopnosti zaměstnanců
 - Přínosy různorodosti (mj.): zvyšování možností uplatnění na trhu práce, růst vzájemné tolerance, zlepšování mezilidských vztahů
- Disability management
 - „Záměrné koordinované úsilí zaměstnavatelů směřující k omezení výskytu nemocí a zranění a k omezení jejich vlivů na produktivitu pracovní síly“ (The Fundamentals of Disability Management, 2011)
 - Prevence, přizpůsobení a návrat do pracovního procesu

ZAMĚSTNÁVÁNÍ - DALŠÍ SOUVISEJÍCÍ TÉMATA

- Postup při zaměstnávání
- Kompenzační pomůcky
 - Scanner, odečítač obrazovky, hmatový displej
- Poradenské organizace
 - Dědina, Okamžik, SONS ČR, Tyfloservis, obecně prospěšné společnosti Tyflocentra (a další)
 - TyfloCentrum Hradec Králové - rekvalifikační program, účastník získal práci v knihovně
- Legislativa, knihovnické standardy a doporučení

ZAMĚSTNÁVÁNÍ - ZKUŠENOSTI Z MINULOSTI

- Česká i zahraniční literatura - řada zmínek o působení osob se zrakovým handicapem v knihovnách
 - ČR, Japonsko, Slovensko, Německo, USA, Spojené arabské emiráty, Argentina...
 - Japonsko - speciální sdružení knihovníků se ZP
- Knihovny a oddělení pro zrakově handicapované i jiné knihovny
- Konkrétní činnosti
 - Nahrávky zvukových knih, dokumentační činnost a katalogizace, asistence handicapovaným uživatelům, referenční služby, akvizice, aj.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

- Cíl
 - Zjistit stav a budoucí možnosti zaměstnávání osob se zrakovým handicapem ve vybraných knihovnách v České republice
- Kvantitativní průzkum
 - Dotazníkové šetření
 - Elektronická podoba
 - Dotazování : 9. 3. – 23. 3. 2016
- 200 oslovených knihoven
 - Knihovny provozující služby pro zrakově handicapované
 - Větší profesionální knihovny
- Dotazník vyplnilo 73 respondentů
- Formulace hypotéz - návaznost na teoretickou část práce

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ - HYPOTÉZY

Hypotéza	Znění hypotézy
H1	Většina oslovených knihoven nemá zkušenosti se zaměstnáváním osob se zrakovým handicapem
H2	Většina oslovených knihoven nenabírá zaměstnance se zrakovým handicapem aktivním způsobem
H3	Knihovny, které provozují oddělení pro osoby se zrakovým handicapem, zaměstnávají osoby se zrakovým handicapem častěji než ostatní knihovny.
H4	Nejvhodnější uplatnění pro osoby se zrakovým handicapem na knihovnické pozici je na pozici referenčního knihovníka
H5	Nejčastěji uváděnými překážkami při zaměstnávání osob se zrakovým handicapem jsou překážky technické
H6	Podle knihoven, které nemají zkušenost se zaměstnáváním osob se zrakovým handicapem, představuje těžká zraková vada/slepota překážku pro práci v knihovně.
H7	Většina oslovených knihoven nezná pojmy „diversity management“, ani „disability management“.
H8	Ochota knihovny nabídnout stáž nesouvisí s absolvováním školení

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ - VÝSLEDKY

- Potvrzeny hypotézy:
 - Většina knihoven nemá zkušenosti se zaměstnáváním osob se zrakovým handicapem
 - Většina knihoven nenabírá osoby se zrakovým handicapem aktivním způsobem
 - Podle knihoven, které nemají zkušenosti se zaměstnáváním osob se zrakovým handicapem, představuje těžká zraková vada/slepota překážku pro práci v knihovně
 - Většina oslovených knihoven nezná pojmy „diversity management“ ani „disability management“
- Relativně hodně knihoven (17 ze 73) – předchozí zkušenosti se zaměstnáváním ZP

MOŽNÉ POZICE PRO OSOBY SE ZRAKOVÝM HANDICAPEM V KNIHOVNÁCH

- Knihovnické
 - Katalogizátor, referenční knihovník
 - Výkon profesí dle Národní soustavy povolání a Národní soustavy kvalifikací neomezen žádným onemocněním
 - Vzdělávací program Frankfurtské nadace pro nevidomé a zrakově postižené; výstupy z dotazníkového šetření
- Neknihovnické
 - Knihařství (existence oboru na SŠ Aloyse Klara)
- Digitální knihovny pro zrakově postižené
 - Pracují zde převážně osoby se zrakovým handicapem
 - Není ale vyžadováno knihovnické vzdělání
 - Odlišná náplň práce
 - Vhodné pro další výzkum

DĚKUJI ZA POZORNOST!

POUŽITÁ LITERATURA

- EGER, Ludvík, et al, 2009. *Diverzity management*. Praha: Česká andragogická společnost. ISBN 978-80-87306-03-1.
- FRANKFURTER STIFTUNG FÜR BLINDE UND SEHBEHINDERTE, [nedatováno]. Fachangestellter für Medien - und Informationsdienste. *Frankfurter Stiftung für Blinde und Sehbehinderte* [online]. [cit. 2014-08-18]. Dostupné z: http://www.sbs-frankfurt.de/portal/alias_sbs/lang_de-DE/tabid_7007/default.aspx
- SCHINDLER, Radek a PEŠÁK, Milan, 2015. Kdo je zrakově postižený?. *Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR* [online]. © SONS ČR, 2002 - 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.sons.cz/kdojezp.php>
- The Fundamentals of Disability Management, 2011. In: *Treasury Board of Canada Secretariat* [online]. Last modified on 2011-09-21 [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: <http://www.tbs-sct.gc.ca/hrh/dmi-igi/fundamentals-fondements/intro-eng.asp>
- VITÁSKOVÁ, Kateřina, LUDÍKOVÁ, Libuše a SOURALOVÁ, Eva. *Zefektivnění studia a profesního uplatnění handicapovaných studentů na vysokých školách*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0621-7.

Toto dílo (prezentace s názvem "Možnosti zaměstnávání lidí se zrakovým handicapem v knihovnách") je licencováno pod licencí Creative Commons Uvedte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko. Licenční podmínky navštivte na adrese <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/>